

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter och 119 § i lagen om ortodoxa kyrkan

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter och 119 § i lagen om ortodoxa kyrkan (RP 47/2023 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Hanna Kiiskinen, undervisnings- och kulturministeriet
- ekonomiplaneringschef Johanna Simpanen, Kyrkostyrelsen
- jurist Jouni Heino, Finlands ortodoxa kyrkostyrelse.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- AKI-liitot ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter och lagen om ortodoxa kyrkan. Som en del av åtgärderna för anpassning av statsfinanserna föreslås det att indexhöjningarna av den finansiering och det anslag som avses i lagarna begränsas med en procentenhet åren 2024—2027.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2024.

Betänkande FvUB 5/2023 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår ändringar i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter (nedan finansieringslagen) och lagen om ortodoxa kyrkan. Syftet med propositionen är att som en del av en större helhet av anpassningsåtgärder i regeringsprogrammet främja balansering av de offentliga finanserna för att säkerställa medborgarnas välfärd och en hållbar ekonomisk utveckling. Därför föreslås det att indexhöjningarna av finansieringen av evangelisk-lutherska kyrkan och av anslaget för ortodoxa kyrkan ska skäras ner med en procentenhet 2024—2027.

Enligt motiveringen som gäller propositionens ekonomiska konsekvenser kommer förändringen i konsumentprisindexet 2024 enligt finansministeriets prognos våren 2023 att vara 2,2 procent. Beloppet av den statliga finansieringen till evangelisk-lutherska kyrkan och statsunderstödet till ortodoxa kyrkan kommer därmed 2024 att höjas med 1,2 procent det året. Beloppet på den statliga finansieringen till den evangelisk-lutherska kyrkan blir då 124 133 000 euro, och beloppet på statsunderstödet till ortodoxa kyrkan blir 2 770 000 euro. Ändringen leder till att utgifterna i statsfinanserna minskar med cirka 1 227 000 euro när det gäller den statliga finansieringen till evangelisk-lutherska kyrkan och med cirka 27 000 euro när det gäller statsunderstödet till ortodoxa kyrkan. Enligt finansministeriets prognos kommer konsumentprisindex att vara 1,7 procent 2025 och 2 procent 2026 och 2027.

Finansiering av evangelisk-lutherska kyrkan

Staten beviljar med stöd av finansieringslagen evangelisk-lutherska kyrkan finansiering för uppgifter som gäller begravningsväsendet, folkbokföringen och bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och värdefullt lösöre. Det är fråga om kyrkans lagstadgade samhällsuppgifter. Enligt motiveringen till den proposition om finansieringslagen som trädde i kraft vid ingången av 2016 (RP 250/2014 rd) är en statlig finansiering på cirka 80 procent en skälig andel när det gäller de totala kostnaderna för dessa uppgifter.

År 2016 uppgick finansieringsbeloppet till 114 miljoner euro för evangelisk-lutherska kyrkan. Enligt 2 § 2 mom. i finansieringslagen höjs finansieringen årligen med ett belopp som motsvarar förändringen i den allmänna prisnivån enligt konsumentprisindex. Åren 2017—2019 har dock frysningen av indexhöjningarna som en del av anpassningsåtgärderna inom statsfinanserna inverkat på utvecklingen av finansieringsbeloppet. Sedan 2020 har anslaget höjts i enlighet med utvecklingen av konsumentprisindexet. Anslaget för 2022 var 118 856 000 euro. Enligt uppgift till utskottet täckte den evangelisk-lutherska kyrkans finansiering då cirka 74 procent av kostnaderna för kyrkans samhälleliga uppgifter. De största kostnaderna föranleddes av uppgifter inom begravningsväsendet. I år uppgår finansieringsbeloppet till knappt 122,7 miljoner euro. Utskottet konstaterar att finansieringsbeloppet sedan 2016 har varit förutsägbart och sedan 2020 också stigande.

Utskottet lyfter också fram att begravningskostnaderna och kostnaderna för folkbokföringen också täcks med avgifter för tjänsterna. Enligt 3 kap. 36 § i kyrkolagen (652/2023) ska församling-

Betänkande FvUB 5/2023 rd

arna ta ut avgifter för upplåtelse av gravplats och för tjänster i anslutning till gravsättningen. När avgifterna bestäms ska församlingens kostnader för produktionen av tjänsten beaktas. Församlingarna eller de kyrkliga samfälligheterna beslutar om avgifterna för de tjänster som hänför sig till begravningen. Kyrkostyrelsen beslutar om de avgifter som ska tas ut för ämbetsbetyg. Utskottet konstaterar att kyrkan således kan förutse förändringar i den statliga finansieringen också på andra sätt.

Förvaltningsutskottet noterar i detta sammanhang att utskottet redan när finansieringslagen stiftades i sitt betänkande (FvUB 37/2014 rd — RP 250/2014 rd) konstaterade att de lagstadgade uppgifterna fortfarande delvis ska bekostas av kyrkans medlemmar och att kyrkans medlemmar blir tvungna att också delvis betala de lagstadgade tjänsterna för dem som inte hör till kyrkan, eftersom den statliga finansieringen inte täcker en andel på cirka 20 procent av kostnaderna för dessa samhällstjänster. Utskottet ansåg därför att det är motiverat att utreda möjligheterna att avhjälpa missförhållandet. Utskottet upprepade sin åsikt om behovet av en utredning i sitt betänkande FvUB 23/2016 rd — RP 247/2016 rd. Utredningsarbetet har fortfarande inte inletts. Utskottet anser att det fortfarande är motiverat att inleda utredningsarbetet.

Anslag till ortodoxa kyrkan

I 119 § 2 mom. i lagen om ortodoxa kyrkan föreskrivs det om ett anslag i statsbudgeten som anvisas ortodoxa kyrkan och som är avsett att användas för skäliga kostnader för ortodoxa kyrkans verksamhet. Grunden för dimensioneringen av anslaget har bestämts enligt beloppet av de utgifter som ansvaret för kyrkostyrelsen, stiftsförvaltningen och ortodoxa seminariet åsamkat staten och beloppet av de statsunderstöd som har beviljats ortodoxa kyrkans församlingar och inrättningar före lagens ikraftträdande samt den uppskattade förändringen i kostnadsnivån. Liksom i fråga om finansieringen av evangelisk-lutherska kyrkan frystes indexhöjningarna av verksamhetsunderstödet till ortodoxa kyrkan 2017—2019 som en led i anpassningsåtgärderna inom statsfinanserna.

Vid utfrågningen i utskottet har det framförts att den föreslagna ändringen av indexhöjningarna av anslaget indirekt berör en minoritet, det vill säga medlemmarna i ortodoxa kyrkan, och att den därför inte främjar jämlikheten mellan medborgarna. Enligt uppgift täckte det statsunderstöd på 2 652 000 euro som betalades till ortodoxa kyrkan 2022 cirka 35 procent av kyrkans kostnader. Kyrkan hade det året 56 576 medlemmar. Statsunderstödet belopp per medlem uppgick således till 46,88 euro. Statsunderstöden per medlem för registrerade religionssamfunds verksamhet uppgick 2022 till 7,55 euro. Utskottet konstaterar att statsunderstödet till ortodoxa kyrkan är klart större än understöden till registrerade religionssamfund.

Kulturhistoriskt betydande byggnader och lösöre

Enligt uppgifter till utskottet har man i samband med beredningen av propositionen identifierat en risk för att det eftersatta underhållet av kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga byggnader ökar. Församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas finansieringsbas har krympt i och med att antalet personer som hör till kyrkan har minskat, samtidigt som byggkostnaderna har stigit. Utskottet påpekar att kyrkliga byggnader utgör en betydande del av Finlands värdefulla byggnadsarv, vars underhåll har stor nationell, lokal och samhällelig betydelse. Förvaltningsutskottet anser det vara

Betänkande FvUB 5/2023 rd

viktigt att underhållet av kyrkliga byggnader och deras lösöre tryggas och skyddas mot alla former av skadegörelse.

Sammanfattning

På grund av det svåra läget i statsfinanserna föreslås anpassningsåtgärder inom flera olika samhällssektorer. Samtliga åtgärder syftar till att stärka de offentliga finanserna och vända skuldsättningsutvecklingen till den nivå som krävs för att trygga välfärdssamhället. Anpassningsåtgärderna gäller i stor utsträckning olika samhällsuppgifter. De samhällsuppgifter som evangelisk-lutherska kyrkan sköter ingår i denna helhet och därför skärs indexhöjningarna av kyrkans anslag 2024—2027 ner med en procentenhet. På motsvarande sätt måste också indexhöjningarna av statsunderstödet till ortodoxa kyrkan skäras ner de åren.

För tydlighetens skull konstaterar utskottet ytterligare att det inte är fråga om frysning av indexen för statsfinansiering eller verksamhetsunderstöd utan om en indexbroms på en procentenhet, varvid beloppet på finansieringen och verksamhetsunderstödet fortsätter att stiga årligen när konsumentprisindexet förändras.

Sammantaget tillstyrker utskottet lagförslagen i propositionen utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 47/2023 rd utan ändringar.

Betänkande FvUB 5/2023 rd

Helsingfors 8.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Otto Andersson sv
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Juha Hänninen saml
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Laura Meriluoto vänst
medlem Mira Nieminen saf
medlem Eemeli Peltonen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Sofia Virta gröna
medlem Ben Zyskowiec saml
ersättare Timo Suhonen sd.

Sekreterare var

plenarråd Sanna Helopuro.

Betänkande FvUB 5/2023 rd Reservation

Reservation

Motivering

I lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter föreskrivs det om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för uppgifter som enligt lag hör samman med begravningsväsendet, folkbokföringen samt underhållet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och kulturhistoriskt värdefullt lösöre. Det är fråga om lagstadgade samhällsuppgifter som kyrkan utför och som i stor utsträckning betjänar medborgarna i vårt samhälle, inte bara kyrkans medlemmar.

Enligt 119 § 2 mom. i lagen om ortodoxa kyrkan intas i statsbudgeten årligen ett anslag avsett för skäliga kostnader för ortodoxa kyrkans verksamhet. Grunden för dimensioneringen av anslaget bestäms enligt beloppet av de utgifter som ansvaret för kyrkostyrelsen, stiftsförvaltningen och ortodoxa seminariet åsamkat staten och beloppet av de statsunderstöd som har beviljats ortodoxa kyrkans församlingar och inrättningar samt den uppskattade förändringen i kostnadsnivån.

När lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för vissa samhällsuppgifter trädde i kraft 2016 bestämdes finansieringsnivån så att den skulle täcka en skälig andel av kostnaderna för de lagstadgade samhällsuppgifter som den evangelisk-lutherska kyrkan sköter, såsom begravningsväsendet, folkbokföringen samt underhållet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och lösöre. En skälig andel bedömdes då vara 80 procent. År 2022 täckte den statliga finansieringen bara 74 procent av dessa kostnader.

Redan när finansieringslagen stiftades konstaterade förvaltningsutskottet att kyrkans medlemmar fortfarande delvis bekostar de lagstadgade uppgifterna, men att det inte har skett någon förändring i situationen.

I och med de indexnedskärningar som nu föreslås kommer den statliga finansieringen under de närmaste åren att täcka en allt mindre andel av kostnaderna för lagstadgade samhällsliga uppgifter. Eftersom uppgifterna är lagstadgade, kommer en allt större del av kostnaderna således att täckas antingen med intäkterna av begravningsväsendets avgifter eller med kyrkoskattemedel som tas ut hos medlemmarna. Situationen kan anses oskälig för kyrkan och samtidigt kan den föreslagna ändringen anses kränka också likabehandlingen av kyrkans medlemmar i förhållande till dem som inte hör till kyrkan.

Även ortodoxa kyrkan och dess församlingar betjänar i sitt uppdrag även andra än församlingsmedlemmar och upprätthåller i sitt byggnadsbestånd det finska kulturarvet. Indexnedskärningens inverkan på ortodoxa kyrkans ekonomi och verksamhet kan anses oskälig.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Betänkande FvUB 5/2023 rd
Reservation

Helsingfors 8.11.2023

Eemeli Peltonen sd
Eveliina Heinäluoma sd
Paula Werning sd
Timo Suhonen sd
Laura Meriluoto vänst